

BURGERSCHAP

CBS de Noordkaap

In dit document vindt u de onderbouwing en praktische uitvoering van burgerschap voor CBS de Noordkaap. In het document kunt u doorklikken naar andere pagina's, externe documenten en websites.

Onderbouwing
Borgingsdocumenten

Onderwijs
De praktische uitvoering

ONDERBOUWING

Borgingsdocumenten

Verantwoording
burgerschapsonderwijs

Kwaliteitskaart
burgerschapsvorming

Kwaliteitskaart
vlaggensysteem

- *Verkorte normatieve lijst vlaggensysteem*
- *Begeleidingsboom incident*

Kwaliteitskaart
kanjertraining en de zes
gedragsverwachtingen

ONDERWIJS

De praktische uitvoering

BOUWSTENEN

Wij zien ieder mens als uniek, sociaal en met eigen talenten. Ieder dient kansen te ontvangen zich te ontwikkelen tot een kritisch denkend en zelfstandig mens. (...) Cognitieve -, sociale vaardigheden, kennis van onszelf, kunst en cultuur zien wij als bouwstenen voor ontwikkeling.

- [Onderbouwing van de 7 bouwstenen](#)
- [Uitwerking bouwstenen](#)

ROVICT

De afname van de Rovict vragenlijst geeft inzicht in de burgerschapscompetenties en sociale taken van leerlingen. De vragenlijst wordt uitgevoerd in de groep 7 & 8.

- [Routing afname Rovict](#)
- [Schoolrapport afname vragenlijst 7/8](#)
- [Analyse groep 7/8 Rovict 2022-2023](#)

LEERLIJNEN

De school heeft leerlijnen voor burgerschap uitgezet voor de groepen 1-8. Hierin worden de doelen van burgerschap vertaald naar een praktische uitvoering.

- [Leerlijn groep 1-8](#)
- [Leerlijn burgerschap bij Blink & Burgerschap in Blink wereld geïntegreerd](#)

7 DE BOUWSTENEN

Missie: Elk kind ontwikkelt zich op CBS De Noordkaap optimaal binnen zijn of haar mogelijkheden, doordat er opbrengstgericht onderwijs en waardengericht onderwijs wordt gegeven.

We geven boeiend en betekenisvol onderwijs aan kinderen van 4 t/m 12 jaar. Onze drijfveer is dat op onze school kinderen zich gezien en gekend weten en dat ze voelen dat we om ze geven. We geloven dat je met plezier naar school gaat als je je veilig voelt, er respect is voor elkaar. Je bent jij en ik ben ik. We (mogen) verschillen en horen bij elkaar op deze school. We begeleiden onze kinderen om flinke kinderen te worden die verantwoordelijk zijn. Alles wat we doen is gebaseerd op Plezier: Veiligheid, Respect, Verantwoordelijkheid. De basisschool is de leerplaats voor het leven. Hier zitten alle kinderen samen met hun mogelijkheden en achtergrond in één klas.

Kernwaarden

Verantwoordelijkheid

Stapje voor stapje zal je in verantwoordelijkheid groeien. Je zult hier groeien in eigenaarschap. Jij bent verantwoordelijk voor wat je doet en maakt zelf keuzes. Op deze school geven we geen straf. We geven consequenties. We zijn helder in wat we verwachten. Maak je een andere keus dan kies je zelf voor een consequentie. Je bent zelf verantwoordelijk voor wat je doet.

Veiligheid

Wij zijn veilig voor jou en jij bent veilig voor de groep.

Respect

Jij bent jij en ik ben ik. Wij mogen en kunnen van elkaar verschillen. Met elkaar horen we bij "het team" van CBS de Noordkaap en stimuleren we elkaar met opstekers!

Gedragsverwachtingen

We werken vanuit zes helder geformuleerde gedragsverwachtingen. Dit zorgt voor een schoolbreed evenwichtig leefklimaat. Wij staan voor goed onderwijs en dat kinderen uitstromen naar een vorm van Voortgezet Onderwijs dat bij hen past. Daar zetten we ons als team elke dag voor in en zijn we op aanspreekbaar. Wij geven zichtbaar inhoud aan opbrengst- en waardengericht onderwijs. We zijn trots op de waardering die kinderen en ouders ons geven. Dit willen we blijven vasthouden.

Onze belofte

Een missie, een visie en waarden, wat betekent dit concreet voor kinderen, de leerlingen van de school?

Onze belofte aan onze leerlingen van CBS De Noordkaap "Ik zie je, ik ken je en ik geef om je." Daar staan we als team van CBS De Noordkaap voor. We zetten ons ervoor in dat jij met plezier naar school gaat en dat jij je bij ons veilig voelt. We leren jou om respectvol naar anderen te zijn. Iedereen heeft een andere achtergrond en iedereen hoort erbij. Voor een optimale ontwikkeling helpen we jou om het beste uit jezelf te halen. Dat betekent dat we je leren om verantwoordelijk te zijn en vertrouwen te hebben in je eigen kunnen. Daarbij hoort dat je leert wat je talenten zijn en waar jij je nog in kunt ontwikkelen. Samen zorgen we ervoor dat je vaardigheden hebt om je staande te houden in de samenleving waarvan je deel uit maakt en dat je klaar bent voor de volgende stap.

Dit komt voort uit: Wij zien ieder mens als uniek, sociaal en met eigen talenten. Ieder dient kansen te ontvangen zich te ontwikkelen tot een kritisch denkend en zelfstandig mens. Vanuit respect zien wij om naar elkaar, leren en ontwikkelen wij met plezier. Wij bundelen de krachten van de ander en onszelf en ontwikkelen zo een "derde weg". Cognitieve -, sociale vaardigheden, kennis van onszelf, kunst en cultuur zien wij als bouwstenen voor ontwikkeling.

Wetsartikel

Respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden op school.

Bouwstenen

1. Vrijheid en gelijkheid – 3. Democratische cultuur – 6. Solidariteit

De basiswaarden die genoemd worden in de wet, komen terug in bouwsteen 1 en 6.

Toelichting

De basiswaarden die genoemd worden in de wet, komen terug in bouwsteen 1 en 6. Het handelen naar deze basiswaarden past binnen bouwsteen 3. Binnen deze bouwsteen verkennen leerlingen de waarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit en de spanning daartussen.

Burgerschapsrelevante kerndoelen PO kerndoelen

- OJW 37 De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemene aanvaarde waarden en normen.
- NL 3 De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren.
- NL 6 De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, en bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale bronnen.
- NL 7 De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten.
- NL 8 De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het schrijven van een brief, een verslag, een formulier of een werkstuk. Zij besteden daarbij aandacht aan zinsbouw, correcte spelling, een leesbaar handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur.

Zo doen wij het hier

1) We houden onze handen en voeten bij onszelf.

2) We praten vriendelijk en respectvol.

3) We zijn zuinig op de spullen.

4) We lopen rustig in en om de school.

5) We luisteren naar elkaar.

6) We gaan uit van het goede.

01

Vrijheid en gelijkheid

Vrijheid en Gelijkheid over de fundamentele rechten en vrijheden van de mens zoals vastgelegd in nationale en internationale wetten en verdragen (mensenrechten, kinderrechten, vrijheidsrechten).

02

Macht en inspraak

Macht en inspraak over de inrichting van ons staatsbestel en de instituties, procedures en mechanismen die macht reguleren en inspraak mogelijk maken.

03

Democratische cultuur

Democratische cultuur over omgangsvormen die door democratie worden bevorderd en die haar ook mogelijk maken: vreedzaamheid, verdraagzaamheid, de bereidheid de ander te (h)erkennen als gelijkwaardige en op gelijke voet met hem, haar of hen te communiceren.

04

Identiteit

Identiteit over manieren waarop individuen en groepen zich (willen, kunnen) definiëren en in de publieke ruimte manifesteren.

05

Diversiteit

Diversiteit over manieren om ervoor te zorgen dat ieder individu en elke groep gelijkwaardig kan deelnemen aan de samenleving.

06

Solidariteit

Solidariteit over solidariteit en rechtvaardigheid en manieren om vorm te geven aan onze morele betrokkenheid op anderen.

07

Digitaal samenleven

Digitaal samenleven over de invloed van de digitalisering op burgerschap en over het bespreken van maatschappelijke kwesties rond burgerschap in de digitale (online) wereld.

Vrijheid en Gelijkheid

Een democratische rechtsstaat maakt een vrije, diverse samenleving mogelijk. Om te functioneren in een democratische rechtsstaat is het wezenlijk dat leerlingen kennis verwerven van en betekenis geven aan de basiswaarden: Vrijheid, Gelijkheid & Solidariteit

Leerlingen groeien op in een democratische cultuur waarin zij vrij zijn om fundamenteel met elkaar van mening te verschillen. Leerlingen leren over en van ervaringen met de basiswaarden die ten grondslag liggen aan de democratische rechtsstaat, zoals deze staan in:

Het Europees Verdrag tot bescherming v/d Rechten v/d mens en de fundamentele vrijheden De Universele Verklaring van de Rechten v/d Mens Het Internationale Verdrag voor de Rechten v/h Kind

Ook leren zij van ervaringen met de rechten en plichten die hieruit voortvloeien. Over de basiswaarden van de democratische rechtsstaat en hun verhouding tot elkaar is debat. Daarbij kunnen grondrechten met elkaar botsen. Ook over het functioneren van de democratie en de rechtsstaat bestaat verschil van mening.

**Klik voor
inspiratie!**

Nieuwsbrief
Mensenrechten

Lespakket groep 7/8
Because I'm a girl

Poster Kinderrechten

Grondwet; het fundament
van de Nederlandse
Democratie (Klokhuisfilm
9-12 jaar 2020)

Toolbox Mensenrechten
op school

Op onze school leren leerlingen bij Vrijheid en Gelijkheid

- Wat er wordt verstaan onder de basiswaarden en hoe deze (concreet) tot uiting kunnen komen in de klas, school en omgeving.
- De grond-, mensen- en kinderrechten kennen en het belang hiervan.
- Welke kaders de rechtsstaat biedt voor rechten en vrijheden.
- Het verschil tussen regels en afspraken.
- Het belang van regels en afspraken thuis, op school en in de publieke ruimte. En waarom deze van elkaar kunnen verschillen.
- Dat zij vrijheid hebben in het maken van keuzes, daarbij rekening houdend met de vrijheid van anderen en de geldende afspraken in de omgeving

Onderbouw

Bouwsteen 1: Vrijheid en Gelijkheid

Onderbouw primair onderwijs

Onze onderbouwleerlingen ervaren dat er in de omgang tussen mensen regels en afspraken bestaan over hoe met elkaar en met spullen om te gaan. Ze ontwikkelen inzicht in het belang van regels en afspraken om op een prettige manier samen te zijn. De eigen vrijheid is begrensd door de vrijheid van de ander: iedereen heeft dezelfde rechten.

Leerlingen leren:

- het belang van regels in de klas en op school voor spelen en samenwerken;
- leefregels en afspraken thuis en in de omgeving te benoemen en te vergelijken;
- dat ze vrijheid hebben in het maken van keuzes, rekening houdend met de keuzes van medeleerlingen en de geldende afspraken in de klas;
- dat iedereen rechten en plichten heeft.

Bovenbouw primair onderwijs

In de bovenbouw ervaren onze leerlingen dat de regels en afspraken in de directe leefomgeving van bijvoorbeeld de klas- en thuissituatie kunnen verschillen. Ze ontwikkelen het inzicht dat ook in de bredere samenleving regels en afspraken gelden. Ze kunnen dit in verband brengen met de democratische rechtsstaat (bovenbouw). Door oefening ontwikkelen leerlingen inzicht in de basiswaarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit en mogelijke spanning tussen deze basiswaarden. Ze leren dat de rechten die ze hebben voortkomen uit grond- rechten, mensenrechten en kinderrechten. Ze leren ook dat deze rechten niet voor iedereen in de wereld gewaarborgd zijn en gerespecteerd worden.

Leerlingen leren:

- over de basiswaarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit van de democratische rechtsstaat;
- over grondrechten, mensenrechten en kinderrechten en het belang ervan;
- dat iedereen gelijke rechten heeft die universeel zijn en onlosmakelijk met elkaar verbonden;
- dat de rechtsstaat kaders biedt voor rechten en vrijheden en bescherming tegen willekeur en machtsmisbruik;
- over de waarborging van en het respect voor die rechten hier en daar;
- over het belang van regels en afspraken thuis en op school en deze te vergelijken met die in de publieke ruimte;
- waarom ze vrijheid hebben in het maken van keuzes, rekening houdend met de keuzes van medeleerlingen en de geldende afspraken in de klas en omgeving;
- hoe de basiswaarden tot uiting kunnen komen in de eigen klas- en schoolcontext en in de omgeving.

Macht en Inspraak

De democratische rechtsstaat is een manier om macht te verdelen, burgers een stem te geven en hen te beschermen tegen willekeur en machtsmisbruik. Om bij te kunnen dragen aan de instandhouding van een democratische cultuur is het van belang om inzicht te hebben in de wording, werking en betekenis van de democratische rechtsstaat en in machtsvraagstukken.

**Klik voor
inspiratie!**

Leren over historische contexten waar democratie, de democratische rechtsstaat en de 3 basiswaarden uit zijn voortgekomen. Onderzoeken verschillende visies op vrijheid, gelijkheid en solidariteit. Vergelijken verschillende bestuursvormen die er waren, zijn en denkbaar zijn met onze huidige democratische rechtsstaat. Leren over en van besluitvormingsprocessen van lokaal tot internationaal niveau en de invloed die zij hier mogelijk op kunnen uitoefenen – passend bij hun situatie en mogelijkheden. Leren om te gaan met invloed en macht van anderen. Ze gaan hier geïnformeerd en beargumenteerd over met elkaar in dialoog. Leren maatschappelijke vraagstukken waarin machtsverhoudingen en besluitvormingsprocessen een rol spelen te analyseren. Ze ervaren dat zichzelf, anderen, de overheid en diverse organisaties hierin een rol en verantwoordelijkheid hebben.

Wat doet een
burgemeester?

Welkom in de derde
kamer

Het huis van Erasmus

Poster Macht en Inspraak
met stellingen

Nieuwsbrief Macht en
Inspraak met opdrachten

Leerlingenraad CBS de
Noordkaap

Op onze school leren leerlingen bij Macht en Inspraak

- Welke consequenties het kan hebben als je regels overtreedt of afspraken schendt (op school of in de publieke ruimte).
- Welke mogelijkheden en grenzen er zijn om ergens over mee te praten (op school of daarbuiten).
- Over gezagsdragers en politieke instituties in Nederland, Europa en de wereld. Wat de buitenwerkingstelling van de rechtsstaat kan betekenen a.d.h.v. de Duitse bezetting en de Holocaust.
- Over rollen van en verhoudingen tussen mensen op school, in de buurt en in het land.

Onderbouwing

Bouwsteen 2: Macht en Inspraak

Onderbouw primair onderwijs

In de onderbouw worden leerlingen zich ervan bewust dat mensen besluiten nemen en dat er in verhoudingen sprake kan zijn van hiërarchie. In de onderbouw ligt de nadruk op het kennismaken met macht en gezag en de manier waarop dit georganiseerd is in de klas, op school, in de eigen woonomgeving en in het land. Leerlingen ervaren dat ze inspraak hebben in bepaalde besluitvormingsprocessen en weten welke consequenties er gelden wanneer ze zich niet houden aan de regels die gesteld zijn door gezaghebbenden.

Leerlingen leren:

- dat er regels en afspraken gelden thuis, op school en in de publieke ruimte, en welke consequenties het kan hebben als je regels overtreedt of afspraken schendt;
- dat er mensen zijn benoemd of gekozen die gezag hebben of dragen op school, in de woonplaats en in het land;
- dat er regels en afspraken gelden in ons land en welke rol verschillende mensen hebben bij het handhaven ervan;
- het verschil tussen regels en afspraken, en de mogelijkheden en grenzen voor leerlingen om daar over mee te praten.

Midden/bovenbouw primair onderwijs

In de midden/bovenbouw groeit het bewustzijn over de verdeling van macht en gezag tussen mensen in verschillende rollen in de directe omgeving en de samenleving. Ze kunnen een verband leggen tussen enerzijds vrijheid en gelijkheid en anderzijds machtsverhoudingen, besluitvormingsprocessen, politieke instituties in de rechtsstaat en democratie.

Leerlingen leren:

- over gezagsdragers en politieke instituties in Nederland, Europa en de wereld;
- over de totstandkoming en handhaving van regels in Nederland en Europa;
- over de werking van ons politieke bestel;
- wat de buitenwerkingstelling van de rechtsstaat kan betekenen, uitgelegd aan de hand van de Duitse bezetting en de Holocaust;
- over verschillende visies op vrijheid, gelijkheid en solidariteit;
- over rollen van en verhoudingen tussen mensen op school, in de buurt en in het land;
- over manieren waarop ze besluitvormingsprocessen op vreedzame wijze kunnen beïnvloeden en hoe ze daar verantwoordelijkheid voor kunnen nemen;
- over manieren om op school of in de eigen omgeving macht te organiseren en uit te oefenen.

Democratische cultuur

Om een democratische cultuur te onderhouden zijn burgers nodig die mee kunnen doen en rekening kunnen houden met anderen. Leerlingen zijn burgers, nu en in wording, die op school ervaringen opdoen met het toepassen van vrijheid, gelijkheid en solidariteit in contexten die voor hen betekenisvol zijn.

In de veiligheid van de eigen klas en school en waar mogelijk ook daarbuiten, verkennen en oefenen leerlingen hun rol en invloed als deelnemer aan een samenleving. De school biedt leerlingen handvatten in het: denken over, omgaan met en reflecteren op diverse waarden, overtuigingen, belangen en emoties waarmee verschillen van inzicht verbonden kunnen zijn. Leerlingen leren hoe ze kunnen participeren in een democratische cultuur. Zij verkennen de waarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit en de spanning daartussen. Ze oefenen het voeren van dialoog, het deelnemen aan gezamenlijke besluitvormingsprocessen en het ontwikkelen van een respectvolle omgang met diversiteit en soms tegengestelde opvattingen. Daarbij gaat het er niet alleen om wat er gezegd wordt, maar ook om hoe het gezegd wordt, en welke emoties dat op kan roepen. Ook gericht vragen stellen en actief kunnen luisteren zijn hier belangrijke vaardigheden voor.

**Klik voor
inspiratie!**

Kleine grote denkers

Artikel Storytelling

Debat in de klas

Poster Democratie

Op onze school leren leerlingen bij Democratische cultuur

- Om te gaan met hun wensen en hun (beargumenteerde) opvattingen en zich hierover uit te spreken.
- De gevoelens, wensen en opvattingen van anderen te herkennen en te respecteren
- Er rekening mee te houden dat hun mening of uitlatingen emoties teweeg kunnen brengen bij anderen.
- Dat de ander ook een stem en mogelijk een ander gezichtspunt heeft, hier naar te luisteren en vragen te stellen om meer over de ander en zijn/haar gezichtspunt te weten te komen.
- Hun eigen mening bij te stellen op basis van nieuwe inzichten.
- Conflicten in de klas op een vreedzame manier op te lossen, maar ook accepteren dat conflicten kunnen blijven bestaan

Onderbouw

Bouwsteen 3: Democratische cultuur

Onderbouw primair onderwijs

In de onderbouw gaan leerlingen hun eigen gevoelens herkennen en benoemen en krijgen ze inzicht in gevoelens en emoties van anderen. Leerlingen ervaren dat ze een stem hebben en deze kunnen gebruiken. Ze ervaren dat hun stem gehoord wordt en dat hun inbreng ertoe doet bij besluitvormingsprocessen in de klas. Ze weten dat de ander ook een stem heeft en kunnen hier actief naar luisteren. Ze ervaren overeenkomsten en verschillen in het gedrag van mensen. Ze leren op te komen voor zichzelf en rekening te houden met de gevoelens en standpunten een ander.

Leerlingen leren:

- om te gaan met hun wensen en opvattingen en zich hierover uit te spreken;
- de gevoelens, wensen en opvattingen van anderen te herkennen;
- te accepteren dat anderen iets anders willen, maar dat dit niet tot een conflict hoeft te leiden;
- hun stem te gebruiken tijdens gezamenlijke besluitvormingsprocessen;
- dat de ander ook een stem en mogelijk een ander gezichtspunt heeft;
- hiernaar te luisteren en vragen te stellen om meer over de ander en zijn of haar gezichtspunt te weten te komen;
- conflicten in de klas op een vreedzame manier op te lossen.

Midden/bovenbouw primair onderwijs

In de midden/bovenbouw worden leerlingen zich bewust van het feit dat ze een stem hebben in kwesties die hen aangaan en ze leren hun mening te onderbouwen. Ze weten dat er bij besluitvormingsprocessen een opbouw is van meedenken, meepraten, meedoen en meebeslissen. Ze ontwikkelen meer begrip voor de inbreng van anderen en erkennen het belang van draagvlak voor besluiten. Ze weten dat meningsverschillen emoties kunnen oproepen en kunnen leiden tot conflict. Ze kunnen daar op een vreedzame manier mee omgaan.

Leerlingen leren:

- dat het meepraten over zaken die hen aangaan een (kinder)recht is;
- hun mening te verwoorden en daar eenvoudige argumenten voor te geven;
- in de context van de klas te proberen anderen van hun mening te overtuigen;
- de mening van anderen in eigen woorden samen te vatten;
- hun eigen mening bij te stellen op basis van nieuwe inzichten;
- hun stem te gebruiken tijdens besluitvormingsprocessen in de klas- en schoolcontext en daarbij ruimte te maken voor de mening van alle leerlingen;
- er rekening mee te houden dat hun mening of uitlatingen emoties teweeg kunnen brengen bij anderen;
- dat mensen over onderwerpen verschillend kunnen denken;
- dat die verschillen soms wel, soms niet overbrugd kunnen worden en soms ook tot spanningen en conflicten leiden;
- conflicten in de directe omgeving op een vreedzame manier op te lossen, maar ook te accepteren dat conflicten kunnen blijven bestaan.

Identiteit

Het is belangrijk dat leerlingen zich bewust worden van hun identiteit, waar de verschillende aspecten van die identiteit uit voortkomen en hoe het geheel aan verandering onderhevig is. Identiteit beïnvloedt de opvattingen van mensen over maatschappelijke vraagstukken en de manieren waarop ze zich de publieke ruimte manifesteren.

Klik voor
inspiratie!

Op school en in de ontmoeting met de ander ontwikkelen leerlingen inzicht in hun eigen identiteit en oefenen ze met verschillende rollen of identiteitsposities. Identiteit wordt onder andere gevormd in sociale contexten en door identificatie met andere mensen. Leerlingen ontwikkelen inzicht in en leren omgaan met de overeenkomsten en de verschillen tussen en binnen identiteiten. Zij onderzoeken en spreken over mogelijke spanningen tussen en binnen identiteiten, en de invloed van groepsidentiteiten op anderen en op henzelf. Leerlingen ontwikkelen hun identiteit; zij reflecteren op die ontwikkeling en toetsen hun gevoelens, overtuigingen en idealen aan die van anderen en van de samenleving, en bepalen zo ook hun plek in de publieke ruimte

Typisch Nederlands; de
oorsprong van de
Nederlandse identiteit

Poster Wie ben ik?

Poster Levensbeschouwing

Huh? Wat is gender?
(Klokhuis)

Homoseksualiteit (Klokhuis)

Alles over wie ik ben -
Stine Jensen (In DEBOS)

Op onze school leren leerlingen bij Identiteit

- De eigen grenzen te herkennen, te benoemen en te bewaken (emotioneel, fysiek).
- Woorden te geven aan wat ze denken, doen, willen en willen worden; leren dat hun taal of talen deel uitmaken van wie zij zijn.
- Te benoemen wat ze al kunnen en wat nog niet; wat ze leuk vinden om te doen.
- Hun primaire/ secundaire emoties te herkennen, benoemen en ermee om te gaan.
- Te benoemen wat thuis belangrijke tradities, vieringen en rituelen zijn.
- Enkele verschillende aspecten waardoor hun identiteit mede gevormd is bewust waar te nemen: gender, gezin, levensbeschouwing, religie en cultuur.
- Na te denken over schoonheidsidealen, gender, seksualiteit, etniciteit en (on)gelijkheid zoals die gerepresenteerd worden op (sociale) media en welke invloed dit heeft.

Onderbouwing

Bouwsteen 4: Identiteit

Onderbouw primair onderwijs

In de onderbouw van het primair onderwijs verkennen leerlingen spelenderwijs wie ze zijn. Ze leren onder woorden te brengen wat ze denken, voelen, willen en doen. Ze geven zichzelf een plek in de klas, op school en in het gezin. Ze worden zich ervan bewust welke regels er zijn en welke cultuur bij hen thuis heerst.

Leerlingen leren:

- de eigen grenzen te herkennen, te benoemen en te bewaken (emotioneel, fysiek);
- te verwoorden wat ze denken, doen, willen en willen worden;
- leren dat hun taal of talen deel uitmaken van wie ze zijn;
- te benoemen wat ze al kunnen en wat nog niet, wat ze leuk vinden om te doen;
- hun primaire emoties te herkennen, benoemen en ermee om te gaan;
- over zichzelf te praten in termen van toen, nu en later, hier en daar (bijvoorbeeld: “toen was ik ... nu ben ik, later wil ik...”; “hier ben ik/ doe ik ... daar ben ik/ doe ik”);
- te benoemen wat bij hen thuis belangrijke tradities, vieringen en rituelen zijn.

Bovenbouw primair onderwijs

In de bovenbouw ontwikkelen leerlingen een meer uitgesproken identiteit. De rol van klasgenoten, de sociale omgeving, media en andere identificatiefiguren wordt groter. Ze worden zich meer van bewust van het belang van achtergronden, mogelijkheden en oriëntaties bij het ontwikkelen van een identiteit.

Leerlingen leren:

- de eigen grenzen te herkennen, te benoemen en actief te bewaken (emotioneel, fysiek en seksueel);
- te duiden wat ze denken, doen, willen en willen worden, en daar gepast naar handelen;
- hun primaire en secundaire emoties te herkennen, te benoemen en hier bewust mee omgaan;
- te benoemen wat ze al goed kunnen en wat ze nog beter onder de knie willen krijgen, ook in het licht van het onderwijs dat ze na de basisschool willen volgen;
- uit te drukken met welke groep(en) in cultuur en samenleving ze zich verbonden voelen en welke betekenis symbolen en rituelen voor hen hebben, waaronder ook nationale symbolen;
- verschillende aspecten bewust waar te nemen waardoor hun identiteit mede gevormd is: gender, gezin, sociaaleconomische achtergrond, levensbeschouwing, religie en cultuur;
- te reflecteren op de mate waarin hun identiteit mede gevormd is en beïnvloed wordt door leeftijdgenoten, groepsidentiteiten, (sociale) media, persoonlijke mogelijkheden en beperkingen;
- na te denken over schoonheidsidealen, gender, seksualiteit, etniciteit en (on)gelijkheid zoals die gerepresenteerd worden in (sociale) media, en welke invloed die beelden op hen hebben.

Diversiteit

Uitgangspunt van een democratische samenleving is dat iedereen voor de wet gelijk is. De rechtsstaat vormt de grondslag voor een vrije, diverse samenleving waarin mensen met verschillende sociaal-economische, levensbeschouwelijke, religieuze en culturele achtergronden, fysieke en mentale mogelijkheden, politieke- en seksuele oriëntaties en expressies van gender gelijkwaardig kunnen samenleven.

**Klik voor
inspiratie!**

Leerlingen ontwikkelen inzicht in overeenkomsten en verschillen in achtergronden, mogelijkheden en oriëntaties en gaan daarover in gesprek. De gelijkheid van mensen zoals vastgelegd in artikel 1 van de grondwet biedt hiervoor het kader. De school dient als oefenplaats voor het omgaan met diversiteit en inclusie. Om hier vorm aan te geven, betreft de school hier de omgeving bij. Leerlingen leren over en ontmoeten mensen met andere achtergronden, mogelijkheden en oriëntaties dan hen vertrouwd zijn. Dit biedt kansen om het empathisch vermogen te versterken.

Samen sterk zonder Stigma

Nieuwsbrief diversiteit

Kind zijn met een beperking

Nieuwsbrief Seksuele
diversiteit

Poster Diversiteit

Op onze school leren leerlingen bij Diversiteit

- De grenzen (emotioneel en fysiek) van de ander te herkennen en daar rekening mee te houden.
- Fysieke kenmerken van zichzelf te benoemen en te vergelijken met de ander.
- Over vriendschap en verliefdheid.
- De eigen gezinssituatie en thuiscultuur te vergelijken met die van een ander.
- Samen en/of met hulp van anderen onderlinge conflicten vreedzaam op te lossen.
- Hoofdzaken over religieuze en levensbeschouwelijke stromingen en culturele tradities en gebruiken die in onze diverse samenleving een rol spelen.
- Uit te wisselen over wat gedeelde en verschillende waarden, overtuigingen, idealen en toekomstverwachtingen zijn.

Onderbouwing

Bouwsteen 5: Diversiteit

Onderbouw primair onderwijs

In de onderbouw van het primair onderwijs verkennen leerlingen spelenderwijs verschillende aspecten van hun identiteit in relatie tot de ander. Naarmate ze zich meer bewust worden van zichzelf, op andere plekken komen en zich gaan spiegelen aan rolmodellen, nemen ze bewust of onbewust verschillen waar, zoals culturele achtergronden en fysieke kenmerken. Ze leren en begrijpen dat er overeenkomsten en verschillen zijn.

Leerlingen leren:

- de primaire emoties met de bijbehorende lichaamstaal van een ander te herkennen en benoemen;
- de grenzen (emotioneel en fysiek) van de ander te herkennen en daar rekening mee te houden;
- fysieke kenmerken van zichzelf te benoemen en te vergelijken met die van de ander;
- over vriendschap en verliefdheid;
- de eigen gezinssituatie en thuiscultuur of -culturen te vergelijken met die van een ander;
- te verwoorden wat de ander doet en wil en daarin overeenkomsten en verschillen te ontdekken;
- samen onderlinge conflicten vreedzaam op te lossen.

Bovenbouw primair onderwijs

In de bovenbouw van het primair onderwijs leren leerlingen zich verder te verplaatsen in klasgenoten en andere mensen in hun sociale omgeving. Ze spiegelen zich aan andere rolmodellen in media en identificeren zich hiermee. Op school verdiepen ze zich in de overeenkomsten en verschillen tussen mensen die andere achtergronden, mogelijkheden en oriëntaties hebben.

Leerlingen leren:

- hoofdzaken over religieuze en levensbeschouwelijke stromingen en culturele tradities en gebruiken die in onze diverse samenleving een rol spelen;
- over seksualiteit, verschillende seksuele oriëntaties en expressies van gender;
- de grenzen (emotioneel, fysiek en seksueel) van anderen herkennen en daar rekening mee te houden;
- de secundaire emoties van de ander te herkennen en te benoemen en te anticiperen op reacties van anderen op het eigen handelen;
- uit te wisselen wat gedeelde en verschillende waarden, overtuigingen, idealen en toekomstverwachtingen zijn;
- overeenkomsten en verschillen tussen mensen te herkennen, te benoemen en in aanzet te verklaren;
- hoe groepsgedrag en (sociale) media de houdingen en het gedrag van klasgenoten mede kunnen verklaren. Verdiepen leerlingen zich in de identiteit van de ander.

Solidariteit

Iedereen in de samenleving heeft gelijke rechten, maar kansen zijn niet gelijk verdeeld. Dit roept de vraag op hoe iedereen een volwaardige deelnemer aan de samenleving kan zijn of worden en hoe vrijheid en solidariteit zich daarbij tot elkaar verhouden. Overheid, organisaties en mensen zelf organiseren solidariteit. Voor het samenleven is het belangrijk dat kinderen bewust worden van mogelijkheden en verantwoordelijkheden voor het bevorderen van rechtvaardigheid en inclusie.

Leerlingen leren na te denken over maatschappelijke vraagstukken en de keuzes die daarmee samenhangen. Ook op school worden leerlingen geconfronteerd met vraagstukken als: De school maakt vraagstukken rond solidariteit en rechtvaardigheid bespreekbaar.

Ongelijkheid

Discriminatie

In- en uitsluiting

Leerlingen verkennen op welke manieren zij op kunnen komen voor henzelf en voor anderen, hoe ze invloed uit kunnen oefenen, op kunnen komen voor de rechten van de mens en het kind en bij kunnen dragen aan rechtvaardigheid en inclusie.

**Klik voor
inspiratie!**

Amnesty

3 mei

De dag van de empathie
Lespakket groep 7/8

Klokhuis serie over pesten

Nieuwsbrief Solidariteit
Pesten

Poster Solidariteit

Excursie kamp westerbork
groep 7/8

Op onze school leren leerlingen bij Solidariteit

- Taken uit te voeren of problemen op te lossen met respect voor de afspraken die onderling gemaakt zijn.
- In concrete situaties te herkennen en te benoemen wat ze eerlijk of oneerlijk vinden, goed dan wel slecht, welke spanningen dit op kan leveren en wat dat kan betekenen voor hun handelen.
- Over in- en uitsluiting & pesten in de klas.
- Manieren om voor concrete anderen hier én elders op te komen.
- Voorbeelden van uitsluiting, onrechtvaardigheid, discriminatie en ongelijke behandeling in de eigen omgeving en in het land te herkennen en te benoemen.
- Na te denken over de rollen die de overheid, middenveld en burgers kunnen spelen bij het bevorderen van solidariteit en rechtvaardigheid

Onderbouwing

Bouwsteen 6: Solidariteit

Onderbouw primair onderwijs

In de onderbouw van het primair onderwijs ontdekken leerlingen dat er overeenkomsten en verschillen tussen mensen bestaan. Ze ervaren wat het is om deel uit te maken van groepen en dat overeenkomsten en verschillen binnen groepen een rol spelen. In het samen spelen leren ze te geven en te nemen, partij te kiezen en er ontstaan gevoelens van empathie en solidariteit. Ze beseffen dat zij of anderen soms ongelijkwaardig behandeld worden.

Leerlingen leren:

- eenvoudige taken en problemen uit te voeren of op te lossen met respect voor de afspraken die onderling gemaakt zijn;
- te benoemen wat ze zelf nodig hebben;
- te zien wat anderen nodig hebben en wat dat betekent voor hun eigen handelen;
- in concrete situaties te herkennen en te benoemen wat ze eerlijk of oneerlijk vinden, goed of slecht, welke spanningen dit kan opleveren en wat dat kan betekenen voor hun handelen;
- over in- en uitsluiting en pesten in de klas.

Bovenbouw primair onderwijs

In de bovenbouw gaan de ontwikkelingen uit de onderbouw door en wordt het besef van sociale verhoudingen versterkt. Leerlingen ervaren processen van in en uitsluiting op persoonlijk niveau en zien deze processen ook terug in de samenleving. Ze begrijpen concepten als gelijkwaardigheid en gelijke rechten en de tegenpolen daarvan. Ze kunnen rekening houden met de ander, vanuit rechtvaardigheidsbesef opkomen voor anderen en anderen helpen.

Leerlingen leren:

- taken uit te voeren of problemen op te lossen met respect voor de afspraken die onderling gemaakt zijn;
- doelen te stellen en werkwijzen te bepalen voor werk dat je alleen of samen doet;
- manieren om voor hun eigen belangen en die van de groep op te komen;
- manieren om voor concrete anderen hier en elders op te komen.
- voorbeelden van uitsluiting, onrechtvaardigheid, discriminatie en ongelijke behandeling in de eigen omgeving en in het land te herkennen en te benoemen.
- manieren om kwesties rond solidariteit op school of in de omgeving te onderzoeken, aan te kaarten en als het kan er gevolg aan te geven;
- na te denken over de rollen die de overheid, middenveld en burgers kunnen spelen bij het bevorderen van solidariteit en rechtvaardigheid.

Digitaal samenleven

Digitale technologie stelt burgers in staat om directer en gemakkelijker hun stem te laten horen en invloed uit te oefenen. Maar de gevolgen van digitale technologie mogen niet worden onderschat. Denk daarbij aan de ongelijke toegang of aan meer/minder bewuste beïnvloeding van opvattingen van mediagebruikers. Om hier mee om te gaan is mediawijsheid vereist.

**Klik voor
inspiratie!**

Media spelen van oudsher een belangrijke rol in het sociale en politieke leven. Door nieuwe mogelijkheden lezen, luisteren en kijken leerlingen niet alleen, maar schrijven en maken zij veel vaker dan in het recente verleden zelf media-inhouden. Binnen de school en in de (digitale) ontmoeting leren leerlingen deze kansen te benutten, de gevaren in te schatten en daarop te anticiperen.

Ook in de digitale wereld worden leerlingen geconfronteerd met vraagstukken als privacy, waarheidsvinding, discriminatie, in- en uitsluiting en macht.

Leerlingen leren om kritisch te zijn bij het gebruik van diverse informatiebronnen en bewust om te gaan met het maken, gebruiken en delen ervan. Digitaal burgerschap is ook: meedenken en meepraten over de effecten van de onlinewereld, inclusief die op hun identiteit, op hun persoonlijke (online) leven en op de publieke sfeer. Dit vergt van leerlingen dat ze kritisch en creatief leren denken over media-inhouden, -processen en -aanbieders

Poster digitaal Samenleven

SLO mediawijsheid

Week van de mediawijsheid

Waarom durf je op internet
meer dan in het echt?

Wat staat er over jou op
internet (klokhuis)

Uitnodigen jongerenwerker
Jeugdcentrum Uithuizen
Gastspreker groep 7/8

Op onze school leren leerlingen bij Digitaal samenleven

- Verschillende vormen van (media) boodschappen te (her)kennen.
- Verschillende functies, primaire doelstellingen en de reikwijdte van media te herkennen.
- Hun eigen mediagebruik (type, duur, frequentie) te onderzoeken.
- Over de invloed van mediaboodschappen op hun leefwereld.
- De betrouwbaarheid van digitale informatiebronnen te onderzoeken.
- Dat bij digitaal communiceren ook omgangsregels gelden en kunnen deze toepassen.
- De gevolgen van digitaal communiceren en discussiëren voor henzelf en voor anderen te onderzoeken.
- Zorg te dragen voor eigen digitale veiligheid en die van anderen.

Onderbouwing

Bouwsteen 7: Digitaal samenleven

Onderbouw primair onderwijs

In de onderbouw van het primair onderwijs beginnen leerlingen verschillende mediabronnen te gebruiken en ontdekken dat deze niet voor iedereen even toegankelijk zijn. Hiermee communiceren ze met anderen en zoeken en/of ontvangen ze informatie. Mediagebruik zal veelal spontaan en spelenderwijs plaats vinden, al dan niet op initiatief van de school. Gezien de complexiteit hiervan is de rol van volwassen hierbij van groot belang.

Leerlingen leren:

- verschillende vormen van (media)boodschappen te (her)kennen;
- verschillende functies, primaire doelstellingen en de reikwijdte van media te herkennen;
- hun eigen mediagebruik (type, duur, frequentie) te onderzoeken;
- over de invloed van mediaboodschappen op hun leefwereld.

Bovenbouw primair onderwijs

In de bovenbouw van het primair onderwijs krijgen leerlingen meer inzicht in het eigen mediagebruik en ontwikkelen ze een kritische houding ten opzichte van bronnen en informatie. Het bewustzijn van hoe media invloed hebben op beeldvorming, waarheidsvinding en identiteit, neemt toe. Leerlingen leren gevaren van mediagebruik te herkennen voor zichzelf en voor anderen en daarnaar te handelen: bepaalde media-uitingen vermijden of bij twijfel een volwassene inschakelen.

Leerlingen leren:

- dat bij digitaal communiceren ook omgangsregels gelden en kunnen deze toepassen;
- hun eigen mediagebruik te onderzoeken, zich bewust te worden van de gevolgen en van de ethische aspecten hiervan;
- de betrouwbaarheid van digitale informatiebronnen te onderzoeken en de verschillen tussen betrouwbare en niet-betrouwbare informatiebronnen te benoemen;
- de gevolgen van digitaal communiceren en discussiëren voor henzelf en voor anderen te onderzoeken;
- over verschillende vormen van media(boodschappen), de toegang daartoe en hun invloed op hun eigen leefstijl en die van anderen;
- zorg te dragen voor eigen digitale veiligheid en die van anderen.

LEERLIJN GROEP 1-8

Uitvoering burgerschapsvorming schooljaar 2023/24

Klik [hier](#) voor de volledige uitwerking.

GROEP 0/1

Blink thema 'Ik ga op reis'
Lessenserie : Fantastische
aarde

GROEP 2

Het kleurenmonster

GROEP 3/4

Thema het Koninklijke huis

GROEP 5/6

Blink projectthema -
Kinderverkiezingen 2023

Project gemeentehuis

GROEP 7/8

Blink thema 'Stem op mijn
partij'

Blink projectthema -
Kinderverkiezingen 2023

